11/09/2020

Επίδαυρος: Μία πρεμιέρα μετά από 2.000 χρόνια

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

“Ανέζησε η Σοφόκλειος Τραγωδία, ανέζησε η Ηλέκτρα εμπρός εις το πολυάριθμον κοινόν που εξεκίνησε όχι μόνον από τας Αθήνας δια να παρακολουθήση την υψηλήν αυτήν μυσταγωγίαν αλλά και από πολλάς γειτονικάς της Επιδαύρου γωνίας της Πελοποννήσου”.

Με αυτά τα λόγια ο Τύπος της εποχής περιέγραφε την πρώτη -μετά την αρχαιότητα- παράσταση που δόθηκε στο Αρχαίο Θέατρο της Επιδαύρου. Ήταν 11 Σεπτεμβρίου του 1938 όταν ανέβαινε στο “ωραιότερο θέατρο του κόσμου” η Ηλέκτρα του Σοφοκλή, από το Εθνικό Θέατρο σε σκηνοθεσία του Δημήτρη Ροντήρη.

Η τραγωδία του Σοφοκλή παίχτηκε στην αρχαία ορχήστρα της Επιδαύρου, χωρίς σκηνικά και φωτισμούς με το φυσικό φως του απογεύματος. Η μετάφραση ήταν

του Ι.Ν. Γρυπάρη, οι ενδυμασίες του Αντώνη Φωκά και η “εκγύμναση του χορού” της Λουκίας Σακελλαρίου. Την Ηλέκτρα ερμηνεύσε η Κατίνα Παξινού, ενώ τον ρόλο της Κλυταιμνήστρας υποδύθηκε η Ελένη Παπαδάκη.

Το αρχαίο θέατρο της Επιδαύρου, που έχει χαρακτηριστεί ως μνημείο Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς από την UNESCO, θεωρείται το τελειότερο αρχαίο ελληνικό θέατρο από άποψη ακουστικής και αισθητικής. Κατασκευάστηκε από τον αρχιτέκτονα Πολύκλειτο τον Νεότερο σύμφωνα με όσα αναφέρει ο Παυσανίας με την μέγιστη χωρητικότητα θεατών στην Επίδαυρο να φτάνει τους 13.000 – 14.000 και την παράσταση «Ηλέκτρα» του Σοφοκλή να αποτελεί την πρώτη παράσταση της σύγχρονης εποχής της.

Δείτε εδώ το πρόγραμμα της παράστασης.

ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ

ΑΡΧΑΙΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ
ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ

ΚΥΡΙΑΚΗ 11 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1938, 5.15' Μ. Μ.

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ
"ΗΛΕΚΤΡΑ,,

✧

Μετάφρασις : Ι. ΓΡΥΠΑΡΗ
Σκηνοθεσία : Δ. ΡΟΝΤΗΡΗ
Ἐνδυμασίαι : ΑΝΤ. ΦΩΚΑ
Ἐκγύμνασις Χοροῦ : ΛΟΥΚΙΑΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

Τύποις Τάσσου Βακαλοπούλου

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

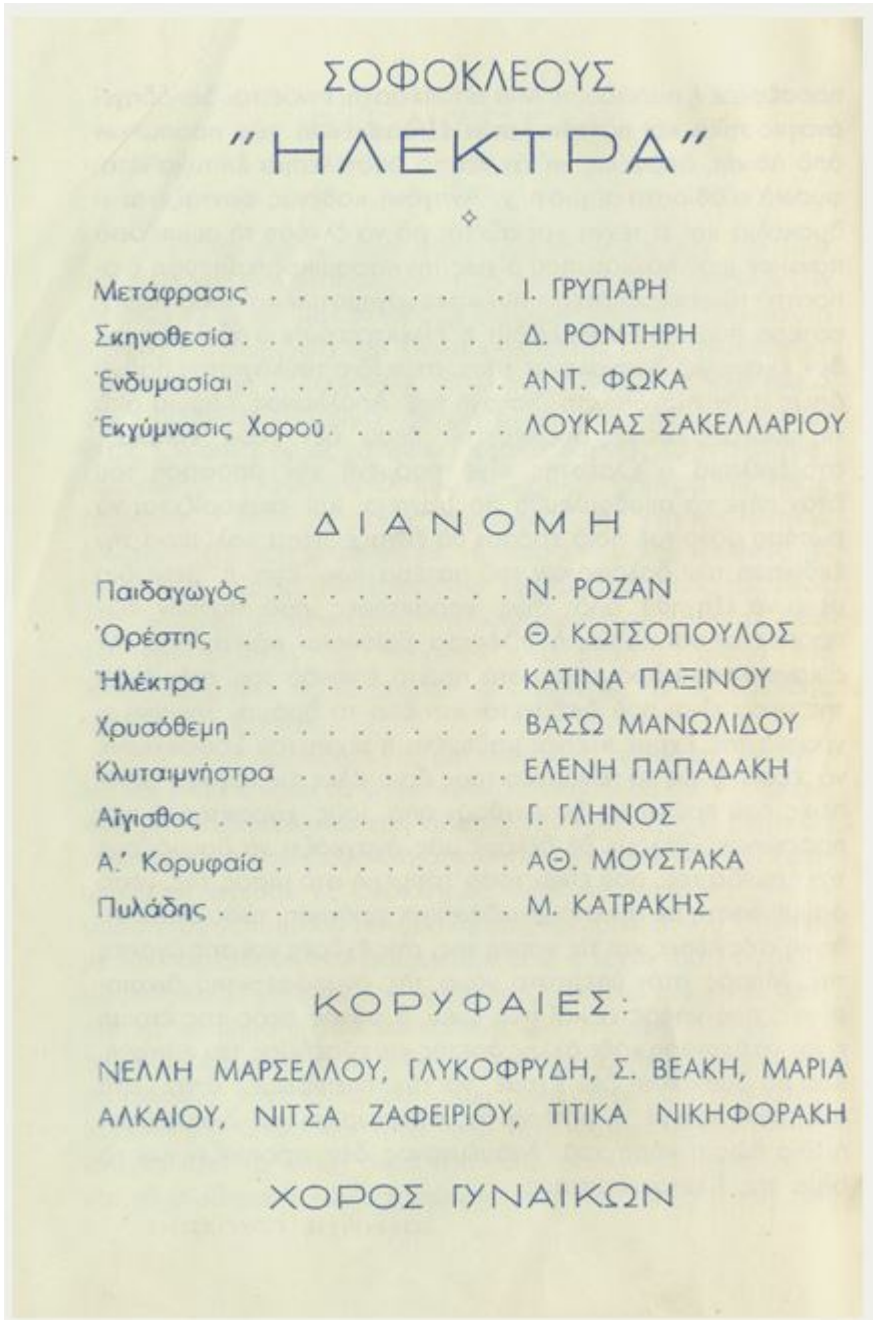
✧

Δὲν εἶναι μιὰ καὶ δυὸ μόνο φορὲς ποὺ ἔτυχε τὴν ἴδια ὑπόθεση νὰ δραματοποιήσουν κ' οἱ τρεῖς μεγάλοι τραγικοὶ τῶν Ἀθηνῶν κι' ἄλλοι μάλιστ' ἀκόμη δευτερώτεροί των. Φιλοκτήτη ἔξαφνα καὶ Ἰφιγένεια καὶ Παλαμήδη ξέρομε πὼς ἔγραφαν κι' ὁ Αἰσχύλος κι' ὁ Σοφοκλῆς κι' ὁ Εὐριπίδης, μὰ κ' ἕνα σωρὸ ἄλλα δράματα ὁμώνυμα ἀναφέρονται τῶν δύο τελευταίων ἰδίως. Ὅλ' αὐτὰ ὅμως χάθηκαν κ' ἐξαιρετική μας τύχη στάθηκε, πὼς σώθηκαν τοὐλάχιστον καὶ τὶς ἔχουμε σήμερα τὶς τρεῖς τραγῳδίες, ὅπου οἱ τρεῖς κορυφαῖοι τῆς ἀττικῆς σκηνῆς ἐπραγματεύθησαν καθένας μὲ τὴ σειρά του καὶ καθένας μὲ τὸ πνεῦμα του τὸ ἴδιο ἐπεισόδιο τῆς μυθικῆς παραδόσεως τοῦ Ἄργους, τὸ φόνο δηλ. τῆς Κλυταιμνήστρας ἀπὸ τὸ γυιό της τὸν Ὀρέστη. Ὁ Αἰσχύλος στὸ μεσαῖο δρᾶμα τῆς Ὀρεστείας του, τὶς Χοηφόρες, ὁ Σοφοκλῆς κι' ὁ Εὐριπίδης στὶς Ἠλέκτρες των.

. . . . Τὸ ἠθικὸ πρόβλημα τῆς μητροκτονίας, ποὺ τόσο ἀπασχολεῖ καὶ ἀναστατώνει τὸ θρησκευτικὸ συναίσθημα τοῦ Αἰσχύλου, καί, ἀπὸ διαφορετικώτερη ἄποψη, τὸν κριτικὸ τοῦ Εὐριπίδη ὀρθολογισμό, στὸ Σοφοκλῆ ἀπεναντίας φαίνεται σὰν νὰ παραμερίζεται σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου. Μιὰ καὶ παραδέχτηκε τὴ μορφὴ τοῦ μύθου, ποὺ συνδέει τὴ φριχτὴ ἐκδίκηση τοῦ Ὀρέστη μὲ τὴν παρέμβαση τοῦ Δελφικοῦ Θεοῦ, ἡ τέχνη τοῦ Σοφοκλέους ἀποκλείει κάθε κριτική, ποὺ στηρίζετ' ἀπάνω στὶς ἀντιλήψεις καὶ τὰ αἰσθήματα τῶν συγχρόνων του. Μήπως ὁ ἴδιος δὲν τὸ καθώρισε, πὼς ὁ συνειδητὸς σκοπὸς τῆς τέχνης του, εἶναι νὰ εἰκονίζῃ τοὺς ἀνθρώπους ὄχι ὅπως ἦταν στὸ σύγχρονο παρόν, μὰ ὅπως θὰ ἦταν στὸ ἡρωϊκὸ παρελθόν; Αὐτὸς ἀνάγκη ἔχει νὰ δείξῃ ποιοὶ ἦταν στὴ δράση οἱ χαρακτῆρες καὶ τὰ αἰσθήματα τῶν προσώπων, ποὺ τὴν ἱστορία των τοῦ

ἀναγκαστικὰ καὶ πάντοτε· στὴν ἐξοδανίκευση τῶν προσώπων ἀπὸ ἠθικῆς ἀπόφεως· κι' ἂν τέτοιο ἀποτέλεσμα ἐπιτυχαίνεται φυσικὰ κι' ἀβίαστα σὲ μιὰ π. χ. Ἀντιγόνη, καθένας φαντάζεται τί δυσκολία καὶ τί τέχνη χρειάζεται γιὰ νὰ ἑλκύσῃ τὴ συμπάθεια πάνω σὲ μιὰν ἡρωΐδα, ποὺ δίχως τὴν παραμικρότερη τύφη διαπράττει τὸ φρικωδέστερο τῶν κακουργημάτων καὶ τόσο περισσότερο, ποὺ στὸ Σοφοκλῆ οὔτ' ἡ Ἠλέκτρα οὔτε ὁ ἀδελφός της δὲν ἔχουν γιὰ δικαιολογία τους, στὸν ἴδιο τοὐλάχιστον βαθμὸ ὅπως στὸν Αἰσχύλο, τὴ διαταγὴ τοῦ Ἀπόλλωνος Καμμιὰ ἀπὸ τὶς φοβερὲς ἐκεῖνες ἀπειλὲς τοῦ θεοῦ δὲν τοὺς ἔσπρωξε στὸ ἔγκλημα· ὁ Ὀρέστης εἶχε παρμένη τὴν ἀπόφασή του ὅταν πῆγε νὰ συμβουλευθῇ τὸ μαντεῖο καὶ περιορίζεται νὰ ρωτήσῃ μόνο «μὲ ποιὸ τρόπο» θὰ ἔβγαζε πέρα καλύτερα τὴν ἐκδίκηση τῶν δολοφόνων τοῦ πατέρα των. Ἔτσι ἡ τραγωδία μένει νὰ ἐξηγηθῇ ἀπὸ τοὺς χαρακτῆρες πρὸ πάντων τῶν προσώπων καὶ καθὼς ἡ Ἠλέκτρα βρίσκεται πάντα, ἀπὸ τὴν οἰκονομία τοῦ δράματος, στὸ πρῶτο ἐπίπεδό του, στὴν ψυχή της μέσα εἶναι ποὺ διεξάγεται καὶ ὅλο τὸ δρᾶμα. Τὴν ψυχογραφία της, ἔχομε κι' εἶναι μαθημένη ἡ τέχνη τοῦ Σοφοκλέους νὰ ἐξαντλῇ ὡς τὸ τελευταῖο τους ὅριο ὅλες τὶς λογικὲς συνέπειες ποὺ πρέπει νὰ ξετυλιχθοῦν ἀπὸ τοὺς χαρακτῆρες τῶν προσώπων. Θέλομε δὲ θέλομε μᾶς ἀναγκάζει νὰ θαυμάζομε τὴν ἡρωΐδα του, ποὺ εἶναι τόσο τρομερὴ στὸ μῖσος της, τόσο ἀσυμβίβαστη μὲ τὴν στοιχειωδέστερη φρόνηση, τόσο ἀποκλειστικὴ στὶς λύπες καὶ τὶς χαρές της, στὶς ἔχθρες καὶ στὶς ἀγάπες της. Μπρὸς στὸν ὑπέρτατο νόμο τῆς ἀναπόφευκτης δικαιοσύνης, ποὺ ὑπηρετεῖ καὶ ποὺ εἶναι ὁ μόνος θεός της ἑτοιμη εἶναι νὰ θυσιάσῃ κάθε ἄλλης ἀρετῆς καὶ εὐσεβείας τὴν ἐπιταγή. Καμμιὰ δυσκολία δὲν ἔχομε νὰ τὴν πιστέψωμε, ὅταν, στὴ συζήτησή της μὲ τὴ μητέρα της ἀναγνωρίζει καὶ διακηρύττει ἡ ἴδια πὼς ἡ κόρη τοῦ Ἀγαμέμνονος δὲν ντροπιάζει καὶ τὸ αἷμα τῆς Κλυταιμνήστρας.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΓΡΥΠΑΡΗΣ

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

"ΗΛΕΚΤΡΑ"

✧

Μετάφρασις . . . . . Ι. ΓΡΥΠΑΡΗ
Σκηνοθεσία . . . . . Δ. ΡΟΝΤΗΡΗ
Ἐνδυμασίαι . . . . . ΑΝΤ. ΦΩΚΑ
Ἐκγύμνασις Χοροῦ . . . . . ΛΟΥΚΙΑΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

ΔΙΑΝΟΜΗ

Παιδαγωγὸς . . . . . Ν. ΡΟΖΑΝ
Ὀρέστης . . . . . Θ. ΚΩΤΣΟΠΟΥΛΟΣ
Ἠλέκτρα . . . . . ΚΑΤΙΝΑ ΠΑΞΙΝΟΥ
Χρυσόθεμη . . . . . ΒΑΣΩ ΜΑΝΩΛΙΔΟΥ
Κλυταιμνήστρα . . . . . ΕΛΕΝΗ ΠΑΠΑΔΑΚΗ
Αἴγισθος . . . . . Γ. ΓΛΗΝΟΣ
Α.' Κορυφαία . . . . . ΑΘ. ΜΟΥΣΤΑΚΑ
Πυλάδης . . . . . Μ. ΚΑΤΡΑΚΗΣ

ΚΟΡΥΦΑΙΕΣ:

ΝΕΛΛΗ ΜΑΡΣΕΛΛΟΥ, ΓΛΥΚΟΦΡΥΔΗ, Σ. ΒΕΑΚΗ, ΜΑΡΙΑ ΑΛΚΑΙΟΥ, ΝΙΤΣΑ ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ, ΤΙΤΙΚΑ ΝΙΚΗΦΟΡΑΚΗ

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Την περίοδο της Κατοχής οι παραστάσεις παύουν προσωρινά, μερικά χρόνια αργότερα, ωστόσο, γεννιέται το φεστιβάλ Επιδαύρου, θεσμός που κρατά από το 1955 ως και σήμερα, με το γεγονός να θεσπίζεται και να διενεργείται κατά τους θερινούς μήνες. Παρθενική παράσταση του θεσμού ήταν η «Εκάβη» του Ευριπίδη (1955), δύο χρόνια αργότερα στο πρόγραμμα εισήχθησαν και έργα αρχαίας κωμωδίας, ενώ από το 1975 κι έπειτα επιτράπηκε η χρήση του χώρου και σε θιάσους πέραν του Εθνικού Θεάτρου. Στην Επίδαυρο έχουν εμφανιστεί μεταξύ άλλων ο Αλέξης Μινωτής, η Άννα Συνοδινού, ο Θανάσης Βέγγος κι άλλες εξέχουσες προσωπικότητες του παγκόσμιου καλλιτεχνικού στερεώματος, όπως η Μαρία Κάλλας.

Το θέατρο της Επιδαύρου σε αριθμούς

– 2.358 χρόνια Ιστορίας μετρά το Αρχαίο Θέατρο της Επιδαύρου. Η κατασκευή του υπολογίζεται γύρω στο 340 π.Χ.

– 766 χρόνια λειτούργησε, πριν απαγορεύσει με διάταγμα τη λειτουργία του (όπως και τη λειτουργία όλων των Ασκληπιείων) ο Θεοδόσιος του Βυζαντίου, το 426 μ.Χ.

– Ήταν το 1938, όταν ξεκίνησαν, μετά από 1.512 χρόνια σιωπής, ξανά οι παραστάσεις, με την Ηλέκτρα του Σοφοκλή σε σκηνοθεσία Δημήτρη Ροντήρη, και πρωταγωνίστρια την Κατίνα Παξινού.

– Το 1955 καθιερώθηκε οριστικά το Φεστιβάλ Επιδαύρου, που συνεχίζεται μέχρι σήμερα κάθε καλοκαίρι.

– 12.000 θεατές χωρά περίπου το Αρχαίο Θέατρο, 2.000 θεατές το Μικρό.